

LitLab Leesclub

Leesclub 42: Liefde & macht

Turks fruit van Jan Wolkers

Spelregels

In deze leesclub discussieer je met een groepje van 4 tot 6 lezers over *Turks fruit* van Jan Wolkers. Je doet dat aan de hand van kaartjes met vragen over de tekst. De leesclub begint met een korte inleiding, die een van de spelers voorleest. Daarna volgen 4 rondes:

1. Ronde 1 bestaat uit 5 quizvragen over de tekst. Een van de spelers leest de vragen voor en alle spelers (inclusief voorlezer) schrijven hun antwoorden op een blaadje. Na het omdraaien van de laatste vraag verschijnen de juiste antwoorden in beeld. Daarna berekent iedereen zijn score.
2. Ronde 2 is een algemeen vragenrondje over de tekst: de spelers benoemen om de beurt wat ze onduidelijk vonden en proberen samen een antwoord te vinden. Als de grootste onduidelijkheden opgelost zijn, begint ronde 3.
3. Degene met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje van de discussievragen omdraaien van een stapel naar keuze. Hij of zij geeft antwoord op de vraag, waarna de rest mag reageren. Vervolgens kiezen de overige spelers om de beurt een kaartje van een van beide stapels. Als een discussievraag herhaalt wat eerder in het gesprek al aan bod gekomen is, mag de speler die aan de beurt is een volgende kaart omdraaien. Dit gaat zo door totdat alle kaartjes omgedraaid zijn.
4. Aan het einde van de discussie komen de spelers samen tot een oordeel over de tekst. In ronde 4 geven ze een oordeel uitgedrukt in sterren en motiveren zij hun keuze.

Deze leesclub werd ontwikkeld door Katja Burgstede, Lydia Voortman, Erik Vloedgraven en Thamara Djelau onder begeleiding van Roeland Harms en in samenwerking met de redactie van LitLab, een digitaal laboratorium voor literatuuronderzoek op de middelbare school. Ga voor meer lesmateriaal naar www.litlab.nl. Een docentenhandleiding en een didactische verantwoording van deze werkvorm zijn beschikbaar via www.litlab.nl/docenten.

Deze leesclub is gratis beschikbaar onder de Creative Commons licentie 'Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 4.0 Internationaal'.

Inleiding

‘Ineens vond ik het allemaal zo verdomde zielig en het kon me geen donder meer schelen. Ik pakte het papier uit haar handen, leende haar vulpen en schreef erop: WAT JE GEDAAN HEBT, WAT JE DOET OF ZULT DOEN, WAAR JE OOK HEEN GAAT, IK BLIJF ALTIJD VAN JE HOUDEN!’

In *Turks fruit* blikt de (naamloze) hoofdpersoon terug op zijn liefdesrelatie met Olga. Vanaf het moment dat hij haar ontmoet, is hij stapelverliefd. De twee krijgen een relatie waarin seks een belangrijke rol speelt. Maar tot groot verdriet van de hoofdpersoon bekoelt Olga's liefde. Uiteindelijk vraagt zij zelfs een scheiding aan. De hoofdpersoon gaat diepongelukkig met de ene na de andere vrouw naar bed, maar niemand kan aan Olga tippen. Als Olga's moeder hem na enige tijd vertelt dat Olga met een hersentumor in het ziekenhuis ligt, ontfermt de hoofdpersoon zich over haar.

Turks fruit (1969) is inmiddels uitgegroeid tot een klassieke Nederlandse roman. De expliciete seksscènes, de anti-burgerlijke moraal en de gevatte stijl maakten het boek vernieuwend en omstreden. Veel lezers in de jaren zestig en zeventig hadden nog nooit een boek gelezen waarin zo veel, en ook zo grof, over seks werd geschreven. En nog altijd geeft het boek aanleiding tot allerlei vragen: over liefde, seks, relaties en de manier waarop een roman zulke thema's in beeld kan brengen. In deze leesclub ga je over die vragen in discussie.

Ronde 1: Quiz

Draai de 5 kaartjes met quizvragen een voor een om en noteer allemaal het antwoord op een blaadje.

Ronde 2: Vragenrondje

Wat vond je onduidelijk in *Turks fruit*, wat begreep je niet zo goed? Formuleer om de beurt een vraag over de tekst en probeer samen tot een antwoord te komen.

Ronde 3: Discussievragen

De speler met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje omdraaien van een van de twee stapels met discussievragen.

Ronde 4: Oordeel

Geef *Turks fruit* samen een waardering uitgedrukt in sterren. Beargumenteer vervolgens jullie keuze. Wat vonden jullie goed en wat juist minder goed? Heeft de discussie jullie individuele oordeel veranderd, en zo ja, hoe? Probeer voorbeelden en argumenten te halen uit jullie reacties op de discussievragen.

Quizvraag 1

In welke stad speelt het verhaal zich voornamelijk af?

LitLab

Quizvraag 2

Hoe vaak trouwt Olga in haar leven?

1. 2 keer
2. 3 keer
3. 4 keer

LitLab

Quizvraag 3

Op welk moment in het verhaal komt het 'turks fruit' voor?

LitLab

Quizvraag 4

Hoe gaan Olga en de ik-figuur naar het stadhuis?

LitLab

Quizvraag 5

Naar welk nummer luistert Olga's vader graag?

LitLab

Antwoorden

1. Amsterdam
2. Antwoord 2: drie keer (de ik-figuur, de Alkmaarse zakenrelatie, de Amerikaan)
3. Wanneer Olga in het ziekenhuis ligt en alleen nog zachte dingen kan eten.
4. Op de fiets
5. de Radetzkymars ('tieten-kont-tieten-kont')

LitLab

Feest der herkenning? 1/8

De hoofdpersoon leidt een nogal vrij bestaan als kunstenaar. Hij verzet zich openlijk tegen het gewone burgerlijke leven, met een vaste baan, een vast inkomen en een vaste partner. Spreekt zo'n ongebonden levensstijl je aan, en waarom wel of niet?

Feest der herkenning? 2/8

Nadat zijn relatie met Olga uit is, heeft de hoofdpersoon seks met veel verschillende vrouwen. Wat vind je van de manier waarop hij met deze vrouwen omgaat?

Feest der herkenning? 3/8

Sinds #metoo spreken we meer over seksueel grensoverschrijdend gedrag dan vroeger. Wat vroeger werd gezien als 'normaal', wordt tegenwoordig sneller beschouwd als grensoverschrijdend. Vind je de manier waarop de hoofdpersoon met Olga omgaat ook grensoverschrijdend?

Feest der herkenning? 4/8

Wolkers zelf noemde zijn manier van schrijven realistisch. Schetst hij inderdaad een realistisch beeld over seks volgens jou?

Feest der herkenning? 5/8

Zijn er andere verhalen (boeken of films) die je deden denken aan *Turks fruit*? Wat zijn de overeenkomsten en verschillen?

Feest der herkenning? 6/8

Het boek *Turks fruit* verscheen in 1969 en werd in 1973 verfilmd. De film trok 3,3 miljoen bezoekers, waarmee het de succesvolste Nederlandse film ooit is. Als je een rol in deze film zou mogen spelen, welk personage zou je dan willen zijn? En waarom?

Feest der herkenning? 7/8

Toen *Turks fruit* in 1969 verscheen vonden veel mensen het een shockerend boek. Vond jij het boek nog steeds shockerend en zo ja, waarom? En zo nee, hoe verklaar je dat men het boek anders las in de jaren zestig dan jij nu?

Feest der herkenning? 8/8

Museum Meermanno in Den Haag organiseerde in 2019-2020 de tentoonstelling *Foute boeken*? Ook *Turks fruit* was daar toen te zien, omdat het vrouwonvriendelijk zou zijn. Maakt het voor jouw mening over een verhaal uit of het vrouwonvriendelijk is, of is dat volgens jou niet relevant?

Feest der
herkenning? 3/8

Feest der
herkenning? 2/8

Feest der
herkenning? 1/8

Feest der
herkenning? 6/8

Feest der
herkenning? 5/8

Feest der
herkenning? 4/8

Feest der
herkenning? 8/8

Feest der
herkenning? 7/8

Stof tot nadenken? 1/8

Lees het citaat uit de inleiding nog eens. Het papier waarop de hoofdpersoon dit schrijft, is de scheidingsakte. De hoofdpersoon moet deze verklaring tekenen om het huwelijk te ontbinden. Wat zegt het over hem dat hij deze woorden op de scheidingsakte zet?

Stof tot nadenken? 2/8

Als de ik-persoon weet dat Olga gaat overlijden, gaat hij voor haar zorgen. Is er iets veranderd bij hem, of zag je deze kant van zijn karakter al eerder terug in het verhaal?

Stof tot nadenken? 3/8

Jouw beeld van de relatie tussen de hoofdpersoon en Olga wordt helemaal gevormd door de hoofdpersoon. Zijn perspectief is tenslotte het enige dat je te zien krijgt. Zijn er momenten in het verhaal waarop je toch een glimp ziet van een ander perspectief?

Stof tot nadenken? 4/8

Er is slechts één moment waarop we lezen wat Olga van de relatie vond: als zij na haar tweede huwelijk weer langskomt bij de hoofdpersoon. Ze vertelt dan dat ze zich in hun relatie opgesloten heeft gevoeld en dat hij veel te vaak met haar naar bed ging. Veranderden deze woorden jouw kijk op de relatie?

Stof tot nadenken? 5/8

Als de relatie tussen de hoofdpersoon en Olga net uit is, komt hij bij haar thuis in Alkmaar langs. De twee hebben dan opnieuw seks. Is hier sprake van een verkrachting of niet? Probeer aanwijzingen voor je antwoord uit de tekst te halen.

Stof tot nadenken? 6/8

De hoofdpersoon is beeldhouwer en gebruikt Olga meerdere keren als model voor zijn beelden. Je zou kunnen zeggen dat hij niet alleen letterlijk, maar ook figuurlijk een beeld van Olga maakt (als een moderne Pygmalion). Wat vind jij van die stelling?

Stof tot nadenken? 7/8

De hoofdpersoon verzorgt op een gegeven moment een meeuw, die aangereden is voor zijn huis. Na een tijdje laat de hoofdpersoon hem los aan de Dijk op de Amstel. Waarvoor staat het verzorgen en het loslaten van de meeuw symbool? Waarom moet de hoofdpersoon zo huilen als hij het beest loslaat?

Stof tot nadenken? 8/8

Turks fruit is een verhaal over de thema's liefde, seks en macht. Wie oefent er volgens jou macht uit op wie, en op welke manieren?

Stof tot
nadenken? 3/8

Stof tot
nadenken? 2/8

Stof tot
nadenken? 1/8

Stof tot
nadenken? 6/8

Stof tot
nadenken? 5/8

Stof tot
nadenken? 4/8

Stof tot
nadenken? 8/8

Stof tot
nadenken? 7/8